

บทที่ 5 องค์การวิชาชีพ

วิชาชีพเป็นอาชีพที่จำเป็นต่อชุมชน และมีลักษณะผูกขาดไม่ให้คนอื่นเข้ามาทำอาชีพนี้ได้ ผูกขาดให้คนกลุ่มเดียว เพราะฉะนั้นจำเป็นจะต้องมีองค์การควบคุมวิชาชีพ ซึ่งหน้าที่หลักคือควบคุมให้ผู้ประกอบวิชาชีพปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของสังคม ไม่มุ่งเพื่อประโยชน์เพื่อส่วนตัวหรือหมู่พวกของตนเอง มีหน้าที่ควบคุมมาตรฐานของผู้ประกอบวิชาชีพให้มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะไม่ทำให้ประชาชนต้องเสียหาย และมีหน้าที่ควบคุมจรรยาบรรณมารยาทของผู้ประกอบวิชาชีพไม่ให้เอารัดเอาเปรียบลูกความ หน้าที่อีกด้านหนึ่ง คือ การส่งเสริมวิชาชีพให้มีความรู้ความสามารถและให้มีสถานภาพที่ดีในสังคม

องค์การวิชาชีพในประเทศต่าง ๆ

ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษมีนักกฎหมาย 2 ประเภท คือ Solicitor กับ Barrister “Solicitor” มีองค์การวิชาชีพของตนเรียกว่า The Law Society ส่วน “Barrister” มีองค์การวิชาชีพเรียกว่า The Bar คำว่า “Bar” แปลว่า รวากัน ในห้องพิจารณาคดีผู้พิพากษานั่งอยู่บนบัลลังก์เรียกว่า “The Bench” ส่วนทนายความยืนอยู่ด้านหลังรวากันจึงเรียกว่า “The Bar”

ในประเทศอังกฤษเมื่อปี 1984 มี Barrister ประมาณ 3,500 คนเท่านั้นโดยแบ่งออกเป็น 270 Chambers ซึ่งแต่ละ Chamber มี Barrister ประมาณ 12 คน กำหนดจำนวน 270 Chamber กับกำหนดจำนวน Barrister แน่นจน เกินไม่ได้ ในลอนดอนมี Chamber กว่าครึ่งหนึ่งของทั้งหมด จำนวนที่เหลือออกไปอยู่ตามต่างจังหวัด ในแต่ละ Chamber มี Barrister ทั้งสองประเภท คือ Queen’s Counsel และ Junior Barrister ทนายความที่สอบได้เป็นเนติบัณฑิตต้องเข้ามาสมัครเป็น “Pupillage” คือเป็นนักเรียนฝึกหัดใน Chamber โดยขอฝึกหัดกับ Junior Barrister เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 ปี การฝึกหัดนี้เป็นการฝึกหัดภาคปฏิบัติ เมื่อฝึกหัดครบแล้วอาจจะได้รับเข้าเป็น Junior Barrister ขึ้นอยู่กับที่ว่ามามีที่ว่างใน Chamber หรือไม่ จะเห็นได้ว่า อังกฤษเข้มงวดในการเลือกคนมาปฏิบัติหน้าที่เป็นทนายความมาก ไม่ปล่อยให้มียุทธจำนวนมากมาย

ประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกามีเนติบัณฑิตยสภาทั้งในระดับมลรัฐและในระดับสหรัฐ ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพนี้จะต้องสมัครเป็นสมาชิกเนติบัณฑิตยสภาทั้งสองระดับที่มีอยู่ในสหรัฐ

ประเทศฝรั่งเศส

ฝรั่งเศสมีเนติบัณฑิตยสภาประจำศาลชั้นต้นกับศาลอุทธรณ์ซึ่งแต่ละแห่งจะเป็นอิสระ มีอำนาจในการควบคุมมรรยาทของทนายความ ทนายความคนใดได้เป็นสมาชิกของเนติบัณฑิตยสภาแห่งท้องถิ่นใดแล้วสามารถที่จะว่าความที่ศาลใด ๆ ก็ได้ ยกเว้น The Court of Cassation คือ ศาลยุติธรรมสูงสุด ซึ่งมีเนติบัณฑิตยสภาของตัวเอง

ประเทศญี่ปุ่น

มีเนติบัณฑิตยสภาทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น เนติบัณฑิตยสภาระดับประเทศเรียกว่า The Federation of Bar Association เนติบัณฑิตยสภาระดับท้องถิ่นมี 52 แห่ง อย่างน้อยที่สุดแต่ละจังหวัดมีเนติบัณฑิตยสภา 1 แห่ง เนติบัณฑิตยสภาญี่ปุ่นมีความเป็นอิสระและมีอำนาจออกข้อบังคับและควบคุมมรรยาททนายความ

สหภาพโซเวียต

ค.ศ. 1922 บรรดาทนายความรวมตัวกันตั้งเป็นสมาคม สมาชิกของสมาคมต้องสำเร็จการศึกษาทางกฎหมายและปฏิบัติหน้าที่มีประสบการณ์มาแล้วอย่างน้อย 2 ปี เนติบัณฑิตยสภาของสหภาพโซเวียตจึงมีลักษณะเป็นสมาคม มีอยู่หลายแห่งทั่วประเทศทั้งในระดับเมือง ระดับภาคและระดับประเทศ สมาคมเหล่านี้มีลักษณะเป็นอิสระพอสมควร คือ อิสระตามแบบสังคมนิยม โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงยุติธรรม ค.ศ. 1989 มีการจัดตั้งสหภาพนักกฎหมายขึ้นเป็นองค์กรอิสระทำหน้าที่ส่งเสริมวิชาชีพนักกฎหมาย

ประเทศไทย

คำว่า “เนติบัณฑิต” มีมานานก่อนมีการจัดตั้งเนติบัณฑิตยสภา คือ ร.ศ. 112 มีประทวนตั้งเนติบัณฑิตรุ่นแรกขึ้น ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนกฎหมายได้รับแต่งตั้งเป็นเนติบัณฑิตโดยคำสั่งของเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม คือ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ เมื่อมีเนติบัณฑิตหลายรุ่น ร.ศ. 117 หรือ พ.ศ. 2442 จึงมีการตั้งกรรมการเนติบัณฑิตขึ้นมีจำนวน 4 คน คือ สภานายก เลขานุการ เกร็ดฎีก และสารวัตร เป็นกรรมการเนติบัณฑิต ร.ศ. 127 มีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่งบัญญัติให้ศาลมีอำนาจสั่งห้ามทนายว่าความได้ และให้อำนาจเสนาบดี

กระทรวงยุติธรรมตั้งกฎข้อบังคับเกี่ยวกับการเป็นทนายความ และข้อบังคับอื่นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ทนายความการผลิตเนติบัณฑิตในช่วงที่ตั้งกระทรวงยุติธรรมซึ่งรวบรวมศาลที่กระจายอยู่ให้เข้ามาอยู่ในที่เดียวกัน เพื่อให้บรรทัดฐานคำพิพากษาเป็นแนวเดียวกัน เนติบัณฑิตจึงเข้ารับราชการเป็นผู้พิพากษาส่วนมาก ต่อมาศาลและกระทรวงยุติธรรมจึงมีบทบาทควบคุมดูแลเนติบัณฑิตยสภาและทนายความที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในศาล พ.ศ. 2457 ก็มีพระราชกำหนดเสด็จเนติบัณฑิตให้พระราชทานเสด็จเนติบัณฑิตเป็นเครื่องชูเกียรติสำหรับผู้สอบไล่ได้วิชากฎหมาย ปีเดียวกันมีพระราชบัญญัติทนายความกำหนดว่าทนายความชั้นหนึ่งคือผู้สอบไล่ได้วิชากฎหมายได้รับประกาศนียบัตรเป็นเนติบัณฑิต และตั้งเนติบัณฑิตยสภาขึ้น โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตั้งเนติบัณฑิตยสภาขึ้นมีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นอิสระแยกจากกระทรวงทบวงกรม เนติบัณฑิตยสภามีหน้าที่รักษาทะเบียนทนายความ ผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาตให้จดทะเบียนเป็นทนายความคืออธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ สำหรับคดีมรยาททนายความเนติบัณฑิตยสภาเป็นผู้กำหนดว่าการปฏิบัติอย่างไรที่ถือว่าผิดมรยาททนายความ ก็ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์เป็นผู้มีอำนาจพิจารณาลงโทษ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติเนติบัณฑิตยสภาคือพระราชบัญญัติที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ให้ผู้สอบไล่ได้ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภาเป็นเนติบัณฑิต พ.ศ. 2508 พระราชบัญญัติทนายความกำหนดให้เนติบัณฑิตยสภาตั้งคณะกรรมการมรยาททนายความขึ้นพิจารณาตีความผิดต่อมรยาททนายความไม่ให้อธิบดีศาลอุทธรณ์มีอำนาจลงโทษต่อไป แต่ให้การพิจารณาลงโทษมาขึ้นอยู่กับเนติบัณฑิตยสภา

เนติบัณฑิตยสภา

พระราชบัญญัติเนติบัณฑิตยสภา พ.ศ. 2507 มาตรา 3 กำหนดให้เนติบัณฑิตยสภาเป็นนิติบุคคล มาตรา 4 กำหนดวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ

1. ส่งเสริมการศึกษานิติศาสตร์และการประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย รวมทั้งจัดให้มีทุนเพื่อการนั้น

2. ควบคุมมรยาททนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความ

3. ส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิก

มาตรา 5 ให้เนติบัณฑิตยสภาได้รับรายได้จาก

1. เงินอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งน้อยมากปีละ 50,000 บาท

2. ค่าจดทะเบียน ค่าบำรุงและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ

3. ผลประโยชน์จากการลงทุนและกิจการอื่น

4. ทรัพย์สินที่ผู้มีบริจาคให้

เงินอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดินแต่ละปีได้น้อยมาก ซึ่งเนติบัณฑิตยสภาเกือบไม่ได้ใช้ประโยชน์จากเงินจำนวนนั้น แต่เหตุที่พระราชบัญญัติต้องเขียนเอาไว้เพื่อตั้งจุดเกาะเกี่ยวระหว่างเนติบัณฑิตยสภากับรัฐ เนติบัณฑิตยสภาเป็นองค์กรอิสระควบคุมวิชาชีพ ซึ่งวิชาชีพนี้มีความจำเป็นของสังคม เพราะฉะนั้นรัฐจำเป็นต้องมีสายสัมพันธ์เพื่อที่จะดูแลเนติบัณฑิตยสภา

คณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภามีประธานศาลฎีกาเป็นนายก อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์และอธิบดีกรมอัยการเป็นอุปนายก ตามพระราชบัญญัติมาตรา 7 ว่ามีกรรมการอื่นอีกจำนวนไม่ต่ำกว่า 16 คน แต่ข้อบังคับของเนติบัณฑิตยสภา ข้อ 28 กำหนดว่า ให้มีกรรมการอื่นจำนวน 20 คน โดยแบ่งเป็น 4 ประเภท ประเภทละ 5 คน คือ

1. กรรมการที่เป็นข้าราชการตุลาการ
2. กรรมการที่เป็นข้าราชการอัยการ
3. กรรมการที่เป็นทนายความ
4. กรรมการที่เป็นบุคคลอื่นนอกจากบุคคลตาม (1), (2), (3) เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัย นิติกร หรือเจ้าหน้าที่กฎหมายที่ทำงานอยู่ตามบริษัท ธนาคาร ห้างร้านต่าง ๆ

ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นกรรมการเนติบัณฑิตยสภาต้องเป็นสามัญสมาชิกมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี จึงจะสมัครรับเลือกตั้งเนติบัณฑิตยสภาได้

สภานายกพิเศษแห่งเนติบัณฑิตยสภา

จุดก่อกำเนิดระหว่างรัฐกับเนติบัณฑิตยสภาประการที่ 2 คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นสภานายกพิเศษแห่งเนติบัณฑิตยสภา สภานายกพิเศษมีสิทธิเข้าฟังการประชุมและชี้แจงแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมคณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภาหรือส่งความเห็นเป็นหนังสือมติของคณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภามีผลใช้บังคับเมื่อได้รับความเห็นชอบจากสภานายกพิเศษแล้ว เว้นแต่มีกฎหมายเขียนไว้ชัดแจ้งว่ามตินั้นเป็นอำนาจของคณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภาต้องเข้ามามีบทบาทในการดูแลองค์กรวิชาชีพเพราะหน้าที่ขององค์กรวิชาชีพนี้เป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งของรัฐในการที่จะทำให้เกิดความยุติธรรม ความสงบ และความมั่นคงในบ้านเมือง รัฐจะปล่อยให้ดูแลกันเองไม่ได้ สภานายกพิเศษมีอำนาจยับยั้งมติของคณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภา แต่ต้องยับยั้งภายใน 15 วัน ถ้าไม่ยับยั้งภายใน 15 วัน ถือว่าสภานายกพิเศษเห็นชอบกับมติของคณะกรรมการฯ ถ้าสภานายกพิเศษยับยั้งมติใด คณะกรรมการฯ จะต้องทบทวนมตินั้นอีกครั้งหนึ่ง หากคณะกรรมการฯ สามารถยืนยันมติเดิมด้วยคะแนนเสียง 3 ใน 4 ของจำนวนทั้งหมด ถือว่าคำยับยั้งของสภานายกพิเศษไม่มีผล หากคะแนนเสียงไม่ถึง 3 ใน 4 แสดงว่าคำยับยั้งของสภานายกพิเศษเป็นผล มตินั้นใช้ไม่ได้

สมาชิกเนติบัณฑิตยสภา มี 5 ประเภท คือ

1. สามัญสมาชิก คือ ผู้ที่สอบไล่ได้ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

2. วิสามัญสมาชิก คือ ผู้ที่สอบไล่ได้ปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์หรือจากมหาวิทยาลัยอื่นซึ่งเนติบัณฑิตยสภาเห็นว่าหลักสูตรมีมาตรฐานเทียบเท่าหลักสูตรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปัจจุบันนี้ ได้แก่ หลักสูตรของคณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐทุกแห่ง การเป็นวิสามัญสมาชิกมีความสำคัญมาก เพราะถึงแม้จะสอบเป็นเนติบัณฑิตไม่ได้ แต่ก็เป็นที่นายความได้

3. สมาชิกสมทบ แต่เดิมสมาชิกสมทบหมายถึงบุคคลที่เป็นทนายความชั้นสอง ต่อมาได้ยกเลิกทนายความชั้นสองจึงไม่มีสมาชิกสมทบอีก จนกระทั่งเมื่อปี 2531 มีการเรียกร้องจากมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเอกชนซึ่งเนติบัณฑิตยสภายังไม่เทียบหลักสูตรให้เท่ากับหลักสูตรปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงเป็นวิสามัญสมาชิกไม่ได้ เมื่อเป็นสมาชิกวิสามัญไม่ได้ก็ว่าความไม่ได้ แต่มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเอกชนผลิตออกมาอยู่เรื่อย ๆ ในที่สุดจึงใช้วิธีแก้ข้อบังคับว่าด้วยสมาชิกสมทบให้ผู้จบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยเอกชนสมัครเป็นสมาชิกสมทบได้ สมาชิกสมทบถือว่าเป็นสมาชิกเนติบัณฑิตยสภาประเภทหนึ่งสามารถเป็นทนายความว่าความได้ ครั้น พ.ศ. 2542 เนติบัณฑิตยสภาได้แก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับฯ ข้อ 5(2) ให้ผู้จบปริญญาตรีจากสถาบันการศึกษาที่ทบวงมหาวิทยาลัยรับรองและผ่านการอบรมวิชาว่าความหรือฝึกหัดในสำนักงานแล้ว เป็นวิสามัญสมาชิกได้ จึงเป็นไปได้ว่าจะไม่มีผู้ใดประสงค์จะเป็นสมาชิกสมทบอีก

4. ภาคีสมาชิก ได้แก่ ผู้ที่ลงทะเบียนเป็นนักศึกษาของสำนักฝึกอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ภาคีสมาชิกนี้ไม่ถือว่าเป็นสมาชิกประเภทหนึ่ง ถือว่าเป็นเพียงนักเรียน

5. สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ ผู้ทรงเกียรติคุณและผู้มีความรอบรู้ในนิติศาสตร์หรือรัฐศาสตร์ ซึ่งคณะกรรมการยกย่องและเชิญเป็นสมาชิก ปัจจุบันมีอยู่ 4 พระองค์เท่านั้น คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา

การสมัครเป็นสมาชิกต้องเป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้วในวันที่ยื่นสมัคร ต้องมีสามัญสมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน ลงลายมือชื่อรับรองว่าเป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อย ไม่เป็นบุคคลที่ควรรังเกียจของสังคม สามัญสมาชิก สมาชิกวิสามัญ และสมาชิกกิตติมศักดิ์มีสิทธิสวมเสื้อครุยเนติบัณฑิตตามกฎหมายว่าด้วยเสื้อครุยเนติบัณฑิต ยังคงปัญหาอยู่ว่าบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยเอกชนที่ลงทะเบียนเป็นสมาชิกสมทบและได้เป็นทนายความ เวลาว่าความมีสิทธิใส่เสื้อครุยเนติบัณฑิตได้หรือไม่ ปัจจุบันยังไม่มีเรื่องขึ้นมาให้วินิจฉัย

แต่ตัวบทข้อ 17 ของข้อบังคับเนติฯ บัญญัติว่า “สามัญสมาชิก สมาชิกวิสามัญ และสมาชิกกิตติมศักดิ์ มีสิทธิสวมเสื้อครุยเนติบัณฑิตตามกฎหมายด้วยเสื้อครุยเนติบัณฑิต”

มรรยาทนายความ

แต่เดิมเนติบัณฑิตยสภามีอำนาจวินิจฉัยคดีมรรยาทนายความ การยกคดีมรรยาทขึ้นวินิจฉัยมีได้ 3 ทาง คือ

1. ผู้เสียหายยื่นเรื่องราวกล่าวหาว่ามีทนายความประพฤติผิดมรรยาทนายความ
2. ศาลแจ้งพฤติการณ์ของทนายความให้นายกเนติบัณฑิตยสภาทราบ
3. ปราบกฎแก่เนติบัณฑิตยสภาเองว่าทนายความประพฤติมรรยาท

เมื่อมีคดีขึ้นนายกเนติบัณฑิตยสภาจะตั้งคณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนว่า คำกล่าวหา นั้นมีมูลหรือไม่ ถ้าคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่า มีมูลจะส่งเรื่องไปยังอธิบดีกรมอัยการ ให้พนักงานอัยการเป็นโจทก์กล่าวหาต่อคณะกรรมการมรรยาทนายความ ซึ่งคณะกรรมการมรรยาทนายความมีอำนาจทำคำสั่งยกคำกล่าวหา ภาคทัณฑ์ ห้ามทำการเป็นทนายความ 3 ปี หรือลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ บางกรณีเนติบัณฑิตยสภาก็มีอำนาจที่จะลบชื่อสมาชิก หากปรากฏว่าได้กระทำความผิดอาญาต้องโทษจำคุก ต้องคำพิพากษาล้มละลาย หรือประพฤติตนนำความเสื่อมเสียมาสู่เนติบัณฑิตยสภา การลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความกับการลบชื่อจากการเป็นสมาชิกเป็นคนละเรื่องกัน เนติบัณฑิตยสภามีอำนาจลบชื่อสมาชิกได้ คณะกรรมการมรรยาทนายความมีอำนาจลบชื่อออกจากการเป็นทนายความ

สภาทนายความ

ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 สภาทนายความมีฐานะเป็นนิติบุคคล แยกออกจากรัฐและแยกออกจากเนติบัณฑิตยสภา คณะกรรมการสภาทนายความ ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงยุติธรรม 1 คน ผู้แทนเนติบัณฑิตยสภา 1 คน กรรมการที่เหลือได้แก่ นายกสภาทนายความ และกรรมการอื่นอีกไม่เกิน 23 คน โดยได้รับเลือกตั้งจากทนายความ ในจำนวน 23 คนนี้จะต้องมีอย่างน้อย 9 คนเป็นตัวแทนประจำอยู่ตามภาคต่าง ๆ เพื่อให้คณะกรรมการเฉลี่ยออกไปอยู่ตามส่วนภูมิภาคบ้าง จะเห็นว่า คณะกรรมการสภาทนายความ 25 คน จะเป็นกรรมการทางฝ่ายรัฐ 1 คนเท่านั้น คือผู้แทนกระทรวงยุติธรรม สภาทนายความจึงเป็นองค์กรอิสระที่แยกออกจากรัฐไปมาก จุดเกาะเกี่ยวกับรัฐอีกประการหนึ่งคือ รัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมเป็นสภานายกพิเศษแห่งสภาทนายความ

คณะกรรมการสภาทนายความมีอำนาจตามมาตรา 27 คือ

1. บริหารกิจการของสหภาพนายควม
2. แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ
3. ออกข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนั้น คณะกรรมการสหภาพนายควมมีอำนาจตามมาตราอื่น ๆ ได้แก่ มาตรา 67 อำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีมรรยาทสหภาพนายควมที่คณะกรรมการมรรยาทสหภาพนายควมวินิจฉัยสั่งแล้วส่งมา เป็นต้น

บทบาทของสหภาพพิเศษ ได้แก่

1. พิจารณาสั่งในกรณีที่คณะกรรมการสหภาพนายควมหรือกรรมการสหภาพนายควมกระทำการอันเป็นการเสื่อมเสียอย่างร้ายแรง รัฐมนตรีฯ มีอำนาจสั่งให้พ้นจากตำแหน่งได้ (มาตรา 20)

2. ข้อบังคับที่สหภาพนายควมออกนั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากสหภาพพิเศษ ถ้าสหภาพพิเศษยับยั้งต้องกระทำภายใน 30 วันนับแต่ได้รับเสนอร่างข้อบังคับนั้น ถ้าไม่ยับยั้งภายใน 30 วันถือว่าเห็นชอบ กรณีสหภาพพิเศษยับยั้งร่างข้อบังคับฉบับใด คณะกรรมการสหภาพนายควมต้องทบทวนข้อบังคับนั้นหากสามารถยืนยันด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ถือว่าคำยับยั้งไม่เป็นผล แต่ถ้าไม่สามารถยืนยันด้วยคะแนน 2 ใน 3 การยับยั้งเป็นผลร่างข้อบังคับต้องตกไป (มาตรา 28-30) ตัวอย่างเช่น พ.ศ.2532 คณะกรรมการสหภาพนายควมออกข้อบังคับเพิ่มค่าธรรมเนียมการทดสอบผู้ขอจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นสหภาพประเภทที่ฝึกหัดในสำนักงานสหภาพควมครบ 1 ปี สหภาพพิเศษยับยั้งข้อบังคับดังกล่าว แต่คณะกรรมการสหภาพนายควมยืนยันด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ข้อบังคับจึงใช้ได้

3. วินิจฉัยอุทธรณ์ในกรณีที่สหภาพนายควมไม่รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้แก่ผู้สมัคร ผู้สมัครอาจอุทธรณ์ต่อสหภาพพิเศษวินิจฉัย ได้ (มาตรา 36)

4. สหภาพพิเศษมีอำนาจให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งคณะกรรมการมรรยาทสหภาพนายควม (มาตรา 55)

5. สหภาพพิเศษมีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์คดีมรรยาทสหภาพนายควม ซึ่งคณะกรรมการสหภาพนายควมพิจารณาลงโทษไว้ (มาตรา 68)

6. สหภาพพิเศษมีอำนาจตามข้อเท็จจริงบางประการ เช่น ยับยั้งหรืออนุญาตให้สหภาพนายควมยอมความคดีพิพาทซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคารที่ทำการ

สหภาพพิเศษแห่งเนติบัณฑิตยสภา กับ สหภาพพิเศษแห่งสหภาพนายควม คือ บุคคลเดียวกัน ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม แต่ตาม พ.ร.บ.เนติบัณฑิตยสภานั้น สหภาพพิเศษ

มีอำนาจยับยั้งมติใด ๆ ส่วน พ.ร.บ.ทนายความ พ.ศ. 2528 สภานายกพิเศษมีอำนาจยับยั้งเฉพาะ ข้อบังคับที่คณะกรรมการสภานายกความบัญญัติขึ้น จะเห็นว่าบทบาทของรัฐที่เข้าไปดูแลสภานายกความนั้นจำกัดยิ่งกว่าบทบาทของรัฐเข้าดูแลเนติบัณฑิตยสภา

หน้าที่ของสภานายกความ (มาตรา 8) ได้แก่

1. จัดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นทนายความ ซึ่งรวมไปถึงการดูแลมาตรฐานของผู้ที่จะเข้ามาเป็นทนายความว่ามีความรู้ความสามารถ มีคุณสมบัติพอหรือไม่
2. ควบคุมมรรยาททนายความ ในสภานายกความมีคณะกรรมการอีกชุดหนึ่ง เรียกว่า คณะกรรมการมรรยาททนายความ ช่วยวินิจฉัยคดีมรรยาททนายความทั้งหมด
3. ให้สวัสดิการแก่ทนายความ สภานายกความจะต้องตั้งกองทุนสวัสดิการทนายความ โดยจัดสรรจากรายได้ประจำปีแล้วนำมาให้เป็นสวัสดิการแก่ทนายความหรือทนายหา
4. ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนที่ยากจน พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 77 กำหนดว่า สภานายกความจะต้องจัดสรรเงินรายได้ประจำปีไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10 เข้ากองทุนช่วยเหลือประชาชนทางด้านกฎหมายแล้วจัดการช่วยเหลือได้แก่ 1) ให้คำปรึกษาหรือแนะนำ 2) ร่างนิติกรรมสัญญา 3) จัดหาทนายความว่าต่างแก่ต่างให้แก่ประชาชนผู้ยากจน ลักษณะของวิชาชีพนักกฎหมายมีเจตนารมณ์รับใช้ประชาชน แม้เขาจะยากจน ผู้ประกอบวิชาชีพก็จำเป็นต้องรับใช้ให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายโดยไม่คิดมูลค่า นับว่าเป็นครั้งแรกที่กฎหมายบัญญัติว่า ผู้ประกอบวิชาชีพมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมาย

การจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ

1. คุณสมบัติของผู้สมัคร

มาตรา 35 ผู้ขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตต้องมีคุณสมบัติต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในวันยื่นคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาต
- (3) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรืออนุปริญญาจากสถาบันการศึกษาซึ่งสภานายกความเห็นว่าสถาบันการศึกษานั้นมีมาตรฐานการศึกษาที่ผู้ได้รับปริญญาตรีหรืออนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรควรเป็นทนายความได้ และเป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- (4) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดีและไม่เป็นผู้ได้กระทำการใดซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่น่าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริต
- (5) ไม่อยู่ในระหว่างต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

- (6) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่คณะกรรมการเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ
- (7) ไม่เป็นบุคคลผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ล้มละลาย
- (8) ไม่เป็นโรคติดต่อซึ่งเป็นที่รังเกียจแก่สังคม
- (9) ไม่เป็นผู้มีกายพิการหรือจิตบกพร่องอันเป็นเหตุให้เป็นผู้หย่อนสมรรถภาพในการประกอบอาชีพทนายความ
- (10) ไม่เป็นข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีเงินเดือนและตำแหน่งประจำวันแต่ข้าราชการการเมือง

(11) ไม่เป็นผู้ต้องห้ามมิให้ยื่นคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตตามมาตรา 71

ผู้ขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ จะต้องมีความสมบูรณ์ คือ มีอายุ 20 บริบูรณ์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาหรืออนุปริญญาทางนิติศาสตร์ หรือประกาศนียบัตรทางนิติศาสตร์ที่เทียบเท่าไม่ต่ำกว่าปริญญาจากสถาบันที่สภาทนายความเห็นว่ามีมาตรฐานการศึกษาและเป็นสมาชิกเนติบัณฑิตยสภา (มาตรา 35) จุดเกาะเกี่ยวระหว่างเนติบัณฑิตยสภา กับ สภาทนายความเพียงจุดเดียวที่เหลืออยู่ เนติบัณฑิตยสภาเป็นองค์กรควบคุมวิชาชีพทั้งหมด ทั้งผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ และสาขาวิชาชีพอื่น เช่น นิติกร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ทางกฎหมายตามห้างร้านบริษัท แต่สภาทนายความควบคุมวิชาชีพเฉพาะสาขาทนายความ จุดเกาะเกี่ยวประการเดียวที่เนติบัณฑิตยสหายังคงมีอำนาจควบคุมดูแลทนายความได้ คือ คนที่เป็นทนายความจะต้องเป็นสมาชิกเนติบัณฑิตยสภา ได้แก่ สามัญสมาชิก สมาชิกวิสามัญ หรือสมาชิกสมทบเดิมเนติบัณฑิตยสภามีอำนาจวินิจฉัยคดีมรรยาททนายความ ปัจจุบันสภาทนายความดึงเอาอำนาจการวินิจฉัยคดีมรรยาททนายความมาวินิจฉัยเอง อย่างไรก็ตาม คุณสมบัติข้อที่ว่าทนายความนี้จะต้องเป็นสมาชิกของเนติบัณฑิตยสภา เป็นอำนาจจุดเดียวที่เนติบัณฑิตยสภาเหลืออยู่ เนติบัณฑิตยสภาสามารถลบชื่อสมาชิกได้ ถ้าเนติบัณฑิตยสภาลบชื่อใครออกขาดจากสมาชิกสภาก็จะขาดคุณสมบัติที่จะเป็นทนายความทันที

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 20/2534 กรมสรรพากรมีคำสั่งให้ผู้ร้องออกจากราชการ เพราะเหตุมีมลทินมัวหมอง โดยไม่มีหลักฐานยืนยันว่าผู้ร้องเรียกเงินทองจากผู้ถูกเรียกตรวจ สอบภาษี การกระทำของผู้ร้องจึงเป็นเพียงพฤติการณ์ส่อไปในทางการบกพร่องและไม่ซื่อสัตย์สุจริตเท่านั้น ไม่อาจถือว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง นอกจากนี้กรรมการเนติบัณฑิตยสภาก็ได้มีมติรับผู้ร้องเป็นวิสามัญสมาชิกแสดงว่ามีได้เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดีอันแสดงว่าผู้ร้องเป็นผู้ไม่น่าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริต

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 12/2535 คณะกรรมการอัยการวินิจฉัยว่าผู้ร้องมีมลทินมัวหมองหากจะได้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ทางราชการ จึงให้ผู้ร้องออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญ แม้ฟังไม่ได้ว่าผู้ร้องกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่มีพฤติการณ์เกี่ยวข้องในการกระทำผิดอย่างมาก เมื่อผู้ร้องไม่เหมาะสมจะเป็นข้าราชการอัยการ เพราะอาจทำให้ราชการเสียหายก็ย่อมแสดงว่าผู้ร้องมีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดีไม่น่าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริต

2. การฝึกอบรมวิชาว่าความหรือการฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความ

เงื่อนไขการจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นทนายความ สำหรับผู้ขอจดทะเบียนที่ไม่เคยเป็นทนายความมาก่อน ไม่เคยเป็นผู้พิพากษา ตุลาการศาลทหาร อัยการ หรืออัยการศาลทหารจะต้องได้รับการฝึกอบรมมรรยาททนายความและหลักปฏิบัติเบื้องต้นในการว่าความ ซึ่งดำเนินการโดยสำนักอบรมวิชาว่าความของสภาทนายความ หรือฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความไม่น้อยกว่า 1 ปี (มาตรา 38) ในข้อการฝึกหัดทนายความยังมีช่องว่างอยู่มาก การฝึกหัดทนายความนั้นอย่างน้อยผู้ฝึกหัดจะต้องสำเร็จปริญญาแล้ว จะไปฝึกหัดระหว่างเป็นนักศึกษายังไม่เริ่มนับระยะเวลาให้ หรือระหว่างฝึกหัดยังเป็นข้าราชการ ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจหรือห้างร้านอยู่ถือว่าการฝึกหัดไม่สมบูรณ์เพราะไม่ได้ฝึกเต็มที่ นอกจากนั้นเพื่อแก้ไขบางคนที่เอาชื่อฝากสำนักงานทนายความไว้โดยไม่เคยฝึกหัดเลย ผู้ที่ฝึกหัดในสำนักงานจะต้องมาทดสอบความรู้ในวิชาว่าความด้วยแม้ว่าจะฝึกหัดมาแล้ว 1 ปี โดยสภาทนายความมีข้อบังคับมาอุดช่องว่างว่าจะต้องผ่านการทดสอบวิชาว่าความ ซึ่งจะทดสอบความรู้ในการว่าความ เขียนคำฟ้อง คำให้การ และจำกัดคุณสมบัติของสำนักงานไว้ด้วยว่า สำนักงานที่ให้การฝึกอบรมต้องเป็นสำนักงานที่ตั้งมาแล้วไม่น้อยกว่า 7 ปี และหัวหน้าสำนักงานนั้นได้รับใบอนุญาตให้เป็นทนายความมาแล้วไม่น้อยกว่า 7 ปี

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 8/2535 นายตำรวจนอกราชการยื่นคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความโดยขอยกเว้นการเข้าฝึกอบรมวิชาว่าความ คณะกรรมการสภาทนายความมีมติให้ยกเว้นการเข้าฝึกอบรมวิชาว่าความ แต่ต้องผ่านการทดสอบการฝึกหัดงานในสำนักงาน ผู้ร้องเข้าทดสอบแล้วแต่ไม่ผ่านการทดสอบ ยังไม่ถือว่าคณะกรรมการสภาทนายความมีมติไม่รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาต ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการสภาทนายความ

ถ้าผู้ประสงค์จะเป็นนายความเลือกทางด้านการศึกษาว่าความ สภา
นายความจัดการฝึกอบรมภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ภาคทฤษฎีเป็นการฝึกอบรมในห้อง
บรรยายวันเสาร์และวันอาทิตย์ จบการฝึกอบรมภาคทฤษฎีแล้วจะส่งไปฝึกหัดที่สำนักงาน
นายความเช่นเดียวกัน ครบหลักสูตรเรียบร้อยแล้วจะมีการสอบความรู้อีกครั้งหนึ่งเพื่อวัดผล
มาตรการนี้เพิ่งจะใช้ในประเทศไทยเพื่อที่จะตรวจสอบมาตรฐานความสามารถของผู้ประกอบ
วิชาชีพ ในต่างประเทศมีความเข้มงวดมากกว่านี้

คณะกรรมการสภานายความเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยว่าผู้ขอจดทะเบียนและรับใบ
อนุญาตให้เป็นนายความมีคุณสมบัติตามมาตรา 35 และปฏิบัติตามเงื่อนไขในมาตรา 38 ครบ
ถ้วนหรือไม่ ถ้าคณะกรรมการสภานายความไม่รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาต ผู้ขอมี
สิทธิอุทธรณ์ต่อสภานายกพิเศษ คำวินิจฉัยของสภานายกพิเศษเป็นที่สุด (มาตรา 36)

นายความ เป็นวิชาชีพผูกขาดหากไม่ได้รับใบอนุญาตให้เป็นนายความแล้วยอม
ทำหน้าที่นายความไม่ได้ ถ้าฝ่าฝืนยอมมีโทษตามพระราชบัญญัตินายความ พ.ศ. 2528
มาตรา 82 ประกอบมาตรา 33 และทำให้คดีในศาลต้องเสียไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1184/2531 จำเลยที่ 2 ยื่นฎีกาและลงลายมือชื่อเป็นผู้ฎีกา โดยมี
ส. และ อ. ซึ่งเป็นนักโทษในเรือนจำเดียวกันลงลายมือชื่อเป็นผู้เรียงและผู้เขียนตามลำดับ ทั้งนี้
โดย ส. มิได้เป็นผู้ซึ่งได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นนายความ กับทั้งไม่ปรากฏว่าเป็น
บุคคลซึ่งอยู่ในข้อยกเว้นตามมาตรา 33 แห่ง พ.ร.บ. นายความ พ.ศ. 2528 ดังนั้น การที่ ส.
เรียงหรือแต่งฟ้องฎีกาให้จำเลยจึงเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ฎีกาของจำเลยที่ 2 จึงเป็นฎีกาซึ่งเกิด
จากการกระทำอันไม่ชอบ ศาลฎีกาไม่รับพิจารณาให้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5115/2531 จำเลยลงลายมือชื่อเป็นผู้ฎีกาและผู้เขียน โดยมี ว.
นักโทษในเรือนจำเดียวกับจำเลยลงลายมือชื่อเป็นผู้เรียง เมื่อ ว. มิได้เป็นผู้ซึ่งได้จดทะเบียนและ
รับใบอนุญาตเป็นนายความ และไม่ปรากฏว่าเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในข้อยกเว้นตามมาตรา 33 แห่ง
พ.ร.บ. นายความ พ.ศ. 2528 ดังนั้นฎีกาของจำเลยจึงเกิดจากการกระทำโดยไม่ชอบ ศาลฎีกา
ไม่อาจรับพิจารณาให้

คดีมรรยาทนายความ

คณะกรรมการมรรยาทนายความ

ตามพระราชบัญญัตินายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 54 ให้มีคณะกรรมการมรรยาท
นายความประกอบด้วย ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการมรรยาท

ทนายความอื่นอีกไม่น้อยกว่า 7 คน ตามจำนวนที่คณะกรรมการสภาทนายความกำหนด ดำรงตำแหน่งคราวละ 3 ปี กฎหมายกำหนดอัตราขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 7 คน เมื่อตั้งสภาทนายความใหม่คณะกรรมการสภาทนายความกำหนดให้มีกรรมการมรยาททนายความ 24 คน เพราะคาดว่างานคดีมาก ต่อมาปรากฏว่าคดีมรยาททนายความมีจำนวนมาก ทนายความถูกกล่าวหา มาก แต่ปัญหา คือ จำนวนกรรมการมากเกินไป ไม่สามารถเรียกประชุมคณะกรรมการมรยาทครบองค์ประชุมตามมาตรา 63 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติว่า ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม ในช่วงปีแรกคณะกรรมการมรยาทจึงทำงานกันไม่ค่อยได้ กรรมการสภาทนายความก็ไม่กล้าลดจำนวนกรรมการมรยาททนายความลง เพราะเกรงว่าการคัดเลือกกรรมการออก จะทำให้เกิดอิทธิพลเหนือกรรมการมรยาททนายความ แต่กรรมการมรยาททนายความบางคนเห็นปัญหาจึงขอลาออกไปเอง จนกระทั่งในปัจจุบันมีกรรมการจำนวน 15 คน จึงสามารถเรียกประชุมกรรมการมรยาททนายความได้ครบองค์ประชุมและออกคำวินิจฉัยคดีมรยาทได้ วิธีการทำงานในรูปคณะกรรมการนั้นทำงานเป็นองค์กรอันหนึ่ง ไม่ใช่กรรมการแต่ละคนแบ่งงานกันออกไปทำได้ ทุกคนจะต้องวินิจฉัยคดีเดียวกัน ต้องอ่านข้อเท็จจริงเหมือนกัน ต้องทำงานเหมือนกัน แล้วลงมติ เพราะฉะนั้นจำนวนกรรมการมากยังมีปัญหามากขึ้น

ต้นปี 2532 คณะกรรมการสภาทนายความมีคำสั่งปลดประธานกรรมการมรยาททนายความ และแต่งตั้งประธานฯ คนใหม่เข้าปฏิบัติหน้าที่แทน สภานายกพิเศษไม่เห็นด้วย เพราะเห็นว่ากรรมการมรยาททนายความมีอำนาจวินิจฉัยคดีต้องมีความเป็นอิสระ เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าให้ปลดได้ คณะกรรมการสภาทนายความยอมปลดไม่ได้ แต่คณะกรรมการสภาทนายความกลับเห็นว่า เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ประการใด ผู้มีอำนาจแต่งตั้งย่อมมีอำนาจปลดได้ อย่างไรก็ตามการปลดประธานกรรมการมรยาททนายความไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าต้องขอความเห็นชอบจากสภานายกพิเศษ มาตรา 55 บัญญัติเพียงว่า สภานายกพิเศษมีอำนาจให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งเท่านั้น สภาทนายความจึงไม่ขอความเห็นชอบในการปลดครั้งนี้เพียงขอความเห็นชอบในการแต่งตั้งคนใหม่ ซึ่งสภานายกพิเศษไม่แจ้งกลับไปว่าให้เห็นชอบหรือไม่เห็นชอบอย่างไร คณะกรรมการสภาทนายความถือว่าสภานายกพิเศษเห็นชอบแล้ว ตามมาตรา 56 และให้ประธานกรรมการสภาทนายความคนใหม่ปฏิบัติหน้าที่เรื่อยมากรณีนี้ได้มีการฟ้องร้องต่อศาลแพ่งแต่คดียังไม่ถึงที่สุด

พ.ศ. 2533 คณะกรรมการสภาทนายความได้แต่งตั้งรองประธานกรรมการมรยาททนายความเพิ่มขึ้นอีก 1 คน รวมเป็น 2 คน แม้กฎหมายไม่ได้บัญญัติว่ารองประธานฯ มีได้กี่คน แต่จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการมรยาททนายความไม่มีจำกัดจำนวนชั้นสูง มีแต่จำกัดจำนวนชั้นต่ำไว้ การเพิ่มรองประธานฯ อีก 1 คน จึงไม่กระทบกระเทือนองค์ประกอบ

ของคณะกรรมการฯ แต่อย่างไร

วิธีพิจารณาคดีมรรยาทนายความ

1. การเริ่มคดี

ตามมาตรา 64 และ 65 คดีเข้ามาสู่การพิจารณาของคณะกรรมการมรรยาทนายความได้ 3 วิธี คือ

1) บุคคลผู้ได้รับความเสียหายหรือทนายความกล่าวหาว่าทนายความคนใดคนหนึ่งประพฤติผิดมรรยาทนายความ อาจจะเป็นลูกความที่ถูกทนายความโกงเงิน หรือรับเงินมาจากลูกหนี้ตามคำพิพากษาแล้วไม่นำเงินมาจ่ายให้ลูกความ อาจจะเป็นคู่ความฝ่ายอื่นกล่าวโทษทนายความว่าไปข่มขู่ หรืออาจจะเป็นทนายความด้วยกันกล่าวหาตัวเอง เช่น ทนายความประมุขคดีแย้งกัน

อายุความสิทธิกล่าวหาทนายความเป็นไปตามมาตรา 64 วรรคสอง คือ สิทธิกล่าวหาทนายความสิ้นสุดลง เมื่อพ้นกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่ผู้มีสิทธิกล่าวหารู้เรื่องการประพฤติผิดมรรยาทนายความและเมื่อรู้ตัวผู้ประพฤติผิด แต่ต้องไม่เกิน 3 ปี นับแต่วันประพฤติผิดมรรยาทนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 16/2533 ทนายความลาออกจากการเป็นพนักงานห้างหุ้นส่วนจำกัดแล้วต่อมาเดือนมีนาคม 2529 ทนายความมาตกลงเคลียหนี้สินและแจ้งผลการดำเนินคดีต่างๆ ให้หุ้นส่วนผู้จัดการทราบ พร้อมกับมอบสำนวนคดีให้พนักงานคนใหม่ถือว่าห้างหุ้นส่วนจำกัดทราบการประพฤติผิดมรรยาทนายความ (เรื่อง ทนายความเบิกค่าใช้จ่ายไปแล้วไม่ดำเนินคดี) ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2529 ห้างหุ้นส่วนจำกัดยื่นคำกล่าวหาวันที่ 27 สิงหาคม 2530 จึงพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่รู้เรื่องการประพฤติผิดมรรยาทนายความและรู้ตัวผู้ประพฤติผิด

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 20/2533 ป. ติดต่อว่าจ้างและจ่ายค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นทนายความว่าคดีแก้ต่างให้บุตรชาย ผู้ถูกกล่าวหาทอดทิ้งคดี ป. ย่อมได้รับความเสียหายมีสิทธิกล่าวหาทนายความประพฤติผิดมรรยาทนายความได้

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 1/2534 พ.ศ. 2527ผู้กล่าวหาหลอกลวงตัวความเอาเงิน 25,000 บาท อ้างว่าจะนำไปซื้อทรัพย์สินจากศาล เมื่อชนะคดีทนายความนัดตัวความไปรับเงินวันที่ 6 กรกฎาคม 2530 ตัวความไปตามนัดไม่พบทนายความ จึงไปถามรองจำศาลได้รู้ว่าถูกผู้ถูกกล่าวหาหลอกลวงเอาเงินไป วันที่ 15 กรกฎาคม 2530 ตัวความยื่นคำกล่าวหา คดีไม่ขาดอายุความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 4/2534 ผู้กล่าวหาขอให้เจ้าของสำนักงานทนายความจัดหาทนายความฟ้องคดี เจ้าของสำนักงานฯ ให้ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นทนายความประจำสำนักงานไปติดต่อผู้กล่าวหาขอรับเอกสารมาเตรียมฟ้อง ต่อมาเพื่อนทนายในสำนักงานเดียวกันไปขอรับเงินค่าธรรมเนียมศาลซึ่งเจ้าของสำนักงานฯ ออกให้แทนไปก่อนดังนี้ ผู้ถูกกล่าวหาไม่อาจปฏิเสธความรับผิดชอบว่าตนมิได้รับคดีจากผู้กล่าวหา

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 10/2534 เดือนตุลาคม 2527 ผู้ถูกกล่าวหาฉ้อโกงเงิน 240,000 บาท จากผู้กล่าวหาอ้างว่านำไปวิ่งเต้นคดีกับเจ้านายที่กรุงเทพฯ ซึ่งกินกันเป็นชุด วันที่ 22 พฤษภาคม 2530 ศาลฎีกาพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ให้ประหารชีวิตบุตรผู้กล่าวหา ผู้กล่าวหายื่นคำกล่าวหา วันที่ 29 เมษายน 2531 ยังไม่พ้นกำหนด 1 ปี

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 12/2534 แม้ไม่ปรากฏเอกสารหนังสือมอบอำนาจจากผู้ได้รับความเสียหายให้ผู้กล่าวหามารับเรื่อง แต่ผู้ได้รับความเสียหายมาให้การยืนยันด้วยวาจาต่อคณะกรรมการสอบสวน พรบ. ทนายความ พ.ศ. 2528 และข้อบังคับฯ ว่าด้วยการสอบสวนคดีมรรยาททนายความ พ.ศ. 2530 มิได้บัญญัติว่าการมอบอำนาจให้ผู้กล่าวหาคดีมรรยาททนายความต้องทำเป็นหนังสือ และไม่ใช้ขั้นตอนการสอบสวนที่จะต้องนำ ป.วิ.พ. มาใช้โดยอนุโลม การมอบอำนาจให้ผู้กล่าวหายื่นคำกล่าวหาจึงสมบูรณ์

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 16/2534 ผู้ถูกกล่าวหาได้รับเป็นทนายความแก้ต่างคดี ติดต่อดัวความและรับค่าจ้างว่าความ เพื่อนทนายความที่ร่วมทำคดีได้แจ้งผลการดำเนินการและจดวันนัดให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบทุกครั้งจึงฟังไม่ได้ว่าเพื่อนทนายความรับคดีไปจากผู้ถูกกล่าวหาแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาทำหน้าที่ต้องติดตามคดีและรักษาผลประโยชน์ของลูกความต่อไป

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 28/2534 ผู้กล่าวหาจ้างผู้ถูกกล่าวหาเป็นทนายความ เมื่อผู้ถูกกล่าวหาฉ้อโกง ยักยอก หรือกระทำความผิดลูกความ ผู้กล่าวหายอมเป็นผู้ได้รับความเสียหาย เช็คชำระค่าจ้างว่าความจะเป็นของบุตรเขยผู้กล่าวหาหรือเป็นของผู้กล่าวหาเองไม่ใช่สาระสำคัญ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 15/2535 ผู้กล่าวหาอ้างว่านำเช็ค 13,000 บาท ไปให้ผู้ถูกกล่าวหาเรียกเก็บเงิน ผู้ถูกกล่าวหาคิดค่าใช้จ่าย 400 บาท แต่ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าเป็นการขายลดเช็ค จึงเป็นนิติสัมพันธ์ในการซื้อขายเช็คกันยิ่งกว่าการมอบหมายเช็คให้ไปดำเนินคดี

2) ศาล พนักงานอัยการ หรือ พนักงานสอบสวน แจ้งให้ดำเนินคดี บุคคลเหล่านี้ ทำ

งานร่วมกับทนายความย่อมเห็นทนายความประพฤติผิดมรรยาททนายความโดยง่าย

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 11/2534 ผู้พิพากษาเป็นเพียงผู้แจ้งให้คณะกรรมการมรรยาททนายความสอบสวนผู้ถูกกล่าวหา มิใช่เป็นผู้กล่าวหา คณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่สอบสวนหาพยานหลักฐานมาพิจารณาลงโทษผู้ถูกกล่าวหาแม้ผู้แจ้งไม่มาให้การ หากคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าพยานหลักฐานในสำนวนมีน้ำหนักเพียงพอยอมพิจารณาโทษได้.

3) ปรากฏแก่คณะกรรมการมรรยาททนายความเอง

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 14/2535 คดีก่อนทนายความในสำนักงานเดียวกันกับผู้ถูกกล่าวหาได้ถูกดำเนินคดีมรรยาททนายความ ระหว่างการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนและการพิจารณาของคณะกรรมการมรรยาททนายความความปรากฏพาดพิงว่าผู้ถูกกล่าวหามีส่วนร่วมกระทำผิด ถือว่าคณะกรรมการมรรยาททนายความทราบข้อเท็จจริงภายในอำนาจหน้าที่แล้วจะต้องตั้งคณะกรรมการสอบสวนการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาภายใน 1 ปี ไม่ต้องรอให้คณะกรรมการสภานายกพิจารณาเสียก่อนแล้วมีคำสั่งย้อนไปให้ประธานกรรมการมรรยาททนายความดำเนินคดี

เมื่อคดีเข้าสู่คณะกรรมการมรรยาททนายความแล้ว คณะกรรมการมรรยาททนายความจะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อทำการสอบสวนข้อเท็จจริง เมื่อสอบสวนเสร็จแล้วจะทำความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการมรรยาททนายความ

ข้อยกเว้นคดีมรรยาททนายความที่ไม่ต้องตั้งคณะกรรมการสอบสวนคือ กรณีตามมาตรา 69 ทนายความถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดในความผิดอันมิใช่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ประธานกรรมการมรรยาททนายความเสนอให้คณะกรรมการมรรยาททนายความสั่งลบชื่อได้ทันที เพราะข้อเท็จจริงชัดเจนไม่ต้องสอบสวนอีกอย่างไรก็ดีหากคณะกรรมการมรรยาทเห็นว่าการกระทำความผิดนั้นไม่เป็นการกระทำที่ชั่วร้ายไม่เป็นการกระทำที่แสดงให้เห็นว่าไม่น่าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริตและไม่เป็นการเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพจะไม่สั่งลบชื่อก็ได้ ดังนั้นกรณีตามมาตรา 69 ไม่ใช่เป็นการลบชื่อโดยอัตโนมัติ แม้ข้อเท็จจริงชัดเจน คณะกรรมการมรรยาททนายความก็ต้องใช้ดุลพินิจด้วยว่าจะลบชื่อหรือไม่

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 10/2533 ผู้ถูกกล่าวหาถูกศาลฎีกาพิพากษาจำคุกฐานฆ่าผู้อื่นโดยบันดาลโทสะ เพราะผู้ตายตำว่าผู้ถูกกล่าวหาอย่างหยาบคายและรุนแรงพาดพิงถึงวงศ์ตระกูลของผู้ถูกกล่าวหาต่อหน้าปลัดอำเภอผู้ทำการเจรจาไกลเกลี่ย การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาสมควรได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษมิใช่การกระทำที่สมควรถูกดำเนิน จึงไม่น่าจะถือว่า

เป็นการกระทำที่ชั่วร้ายเพราะมิได้เกิดจากเจตนาที่แท้จริง

2. วิธีพิจารณาของคณะกรรมการสอบสวนและคณะกรรมการมรรยาทนายความ

ตามข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยการสอบสวนคดีมรรยาทนายความ พ.ศ. 2530 ข้อ 11 ในการสอบสวนคณะกรรมการสอบสวนซักถามเอาความจริงจากผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหา และพยานเอง

วิธีพิจารณาคดีมรรยาทนายความเป็นกระบวนการพิจารณาในระบบไต่สวน (Inquisitorial System) กล่าวคือ คณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่แสวงหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่างจากวิธีพิจารณาคดีของศาลซึ่งเป็นกระบวนการพิจารณาในระบบกล่าวหา (Accusatorial System) ที่โจทก์จำเลยมีหน้าที่นำพยานหลักฐานมาเสนอ ส่วนศาลเป็นคนกลางรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวแล้ววินิจฉัย ดังนั้น ในคดีมรรยาทนายความแม้จะมีผู้ถูกกล่าวหาซึ่งปกติจะนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์คำกล่าวหาของตน แต่บางครั้งคดีทนายความผู้ถูกกล่าวหาไปเจรจา ยอมชดใช้เงินหรือไปข่มขู่ประการอื่นทำให้ผู้กล่าวหาไม่กล้ามาพิสูจน์คดีของตนคณะกรรมการมรรยาทนายความและคณะกรรมการสภาพทนายความจะยกคำกล่าวหาเพราะเหตุผู้กล่าวหาขาดนัดพิจารณาไม่ได้ คณะกรรมการสอบสวนยังมีหน้าที่ต้องแสวงหาพยานหลักฐานเอง เพราะกฎหมายคุ้มครองสาธารณชน มิใช่คุ้มครองเฉพาะผู้กล่าวหา เจ้าพนักงานมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ความผิด จนกว่าจะไม่สามารถหาพยานหลักฐานใดๆ มาพิสูจน์ได้ จึงจะยกคำกล่าวหาไปด้วยเหตุไม่มีพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิด

เมื่อเข้าใจหลักการพื้นฐานของวิธีพิจารณาคดีมรรยาทนายความดังกล่าวแล้วก็จะสามารถเข้าใจเจตนารมณ์และขอบเขตของข้อบังคับ ว่าด้วยการสอบสวนคดีมรรยาทนายความ พ.ศ. 2530 ข้อ 3 ที่บัญญัติว่า “นอกจากที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 และในข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยมรรยาทนายความ และในข้อบังคับนี้แล้วให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยวิธีพิจารณาสามัญในศาลชั้นต้นมาใช้กับการสอบสวนคดีมรรยาทนายความโดยอนุโลมเท่าที่ไม่ขัดต่อวัตถุประสงค์ของการสอบสวนคดีมรรยาทนายความและข้อบังคับฉบับนี้” หมายความว่า นำวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเฉพาะกรณีที่ไม่ขัดต่อหลักการพื้นฐานดังกล่าวเท่านั้น

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 1/2532 ผู้ถูกกล่าวหาทราบนัดสอบสวนทุกครั้ง แต่ได้ขอเลื่อนนัดมาตลอดทุกนัดรวม 5 ครั้ง แสดงว่ามีเจตนาประวิงคดี การที่คณะกรรมการสอบสวนมีคำสั่งว่าผู้ถูกกล่าวหาขาดนัดพิจารณาในนัดครั้งที่ 4 และมีคำสั่งไม่อนุญาตให้เลื่อนคดี งดการสอบสวนพยานหลักฐานของผู้ถูกกล่าวหาและทำความเข้าใจขาดในนัดครั้งที่ 5 จึงชอบด้วย

กระบวนการสอบสวนแล้ว

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 4/2532 ได้มีการแจ้งวันนัดสอบสวนโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบทุกครั้ง แสดงว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบวันนัดสอบสวนแล้ว แต่ไม่นำพยานหลักฐานเข้ามาให้คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนตามวันนัดเลย จึงไม่มีเหตุที่จะให้ผู้ถูกกล่าวหานำพยานหลักฐานมาให้คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 5/2532 ในขณะที่มีการส่งสำเนาคำกล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหายังคงมีสำนักงานอยู่ที่เลขที่ 515 แม้จะย้ายไปอยู่สำนักงานแห่งอื่น แต่ทราบได้จากผู้ถูกกล่าวหาว่ามีได้แจ้งการย้ายสำนักงานไปอยู่สำนักงานแห่งอื่นต่อนายทะเบียนทนายความ ก็ต้องถือว่าผู้ถูกกล่าวหาที่มีสำนักงานอยู่ที่เดิมตามที่ปรากฏทางทะเบียนทนายความ การส่งสำเนาคำกล่าวหาให้แก่ผู้ถูกกล่าวหา ณ สำนักงานเดิมจึงเป็นการส่งโดยชอบแล้ว ตามข้อ 1 แห่งข้อบังคับฯ ว่าด้วยการสอบสวนคดีมรยาททนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 6/2532 การถอนคำกล่าวหาจะต้องกระทำโดยความสมัครใจของผู้กล่าวหา ถ้อยคำในหนังสือของผู้กล่าวหาแสดงให้เห็นว่าผู้กล่าวหาไม่มีความสมัครใจในการถอนคำกล่าวหาแต่กระทำไปด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจและขาดศรัทธาต่อระบบการสอบสวนมิได้แสดงถึงเจตนาอันแท้จริงของผู้กล่าวหา จึงมิใช่การถอนคำกล่าวหาโดยชอบ

ประธานกรรมการมรยาททนายความได้ส่งสำเนาคำกล่าวหาให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับจำนวน 3 ครั้ง และได้มีหนังสือแจ้งวันนัดสอบสวนให้ผู้ถูกกล่าวหาทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับด้วย แต่ไม่ปรากฏ ณ ที่ใดในสำนวนเลยว่่าที่อยู่ที่ได้มีการส่งสำเนาคำกล่าวหาและแจ้งวันนัดสอบสวนนั้นเป็นภูมิลำเนาหรือสำนักงานของผู้ถูกกล่าวหา อีกทั้งเมื่อตรวจสอบทางทะเบียนทนายความแล้วปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ย้ายสำนักงานไปแล้วจึงยังถือไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับสำเนาคำกล่าวหาและแจ้งวันนัดสอบสวนโดยชอบแล้ว

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 3/2533 คณะกรรมการสอบสวนอนุญาตให้ผู้ถูกกล่าวหาเลื่อนคดีมาแล้ว 3 ครั้ง เมื่อผู้ถูกกล่าวหาขอเลื่อนนัดครั้งที่ 4 โดยอ้างเหตุทำนองเดียวกัน คณะกรรมการสอบสวนไม่อนุญาตแล้วทำความเห็นชี้ขาดไป พฤติการณ์แสดงว่าผู้ถูกกล่าวหาเจตนาประวิงคดี การที่คณะกรรมการสอบสวนมีคำสั่งสอบสวนพยานหลักฐานของผู้ถูกกล่าวหาในนัดครั้งที่ 4 แล้วทำความเห็นชี้ขาดเสนอต่อคณะกรรมการมรยาททนายความจึงชอบด้วยกระบวนการสอบสวนแล้ว

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 5/2533 เมื่อไม่ปรากฏหลักฐานการแจ้งย้ายสำนักงาน การที่คณะกรรมการมรรยาทส่งหนังสือแจ้งคำสั่งไปยังผู้ถูกกล่าวหา ณ สำนักงานซึ่งเป็นสถานที่เดียวกับที่เคยส่งหนังสือแจ้งกำหนดวันนัด ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับแจ้งคำสั่งแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาอาจอุทธรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่ง

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 7/2533 ความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนหาได้ผูกพันคณะกรรมการมรรยาททนายความที่จะต้องเห็นพ้องด้วยไม่ คณะกรรมการมรรยาททนายความมีอำนาจและดุลพินิจอิสระที่จะพิจารณาสั่งลงโทษทนายความที่ประพฤติผิดมรรยาททนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 17/2533 คติมรรยาททนายความเป็นคติที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความบริสุทธิ์สะอาดของวิชาชีพและประโยชน์แห่งความเป็นธรรมของสังคมเป็นส่วนรวม กฎหมายจึงมิได้บังคับให้คู่กรณีมีหน้าที่พิสูจน์ข้อเท็จจริงแต่เพียงฝ่ายเดียว คณะกรรมการมรรยาททนายความในฐานะผู้ควบคุมวินัยของวิชาชีพก็มีอำนาจแสวงหาพยานหลักฐานพิสูจน์และรับฟังข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่มีอยู่ได้ตามเหตุผลอันสมควร

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 3/2534 ข้อบังคับฯ ว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ออกตามความในมาตรา 51 แห่ง พ.ร.บ. ทนายความ พ.ศ. 2528 เป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยให้อำนาจแก่คณะกรรมการมรรยาททนายความดำเนินการตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง ตลอดจนพิจารณาโทษ การที่ผู้กล่าวหาถอนคำกล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหาอุกแกโทษยินยอมชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้กล่าวหา ทำให้ให้อำนาจในการพิจารณาคติมรรยาททนายความของคณะกรรมการมรรยาททนายความสิ้นสุดหรือระงับลงแต่อย่างใดไม่

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 15/2534 ส่งสำเนาคำกล่าวหาให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาที่สำนักงานเดิม ผู้ถูกกล่าวหาย้ายสำนักงานแล้วแต่ไม่ได้แจ้งย้ายแก่นายทะเบียนทนายความ ถือว่าการส่งสำเนาดังกล่าวชอบด้วยข้อบังคับฯ ว่าด้วยการสอบสวนคติมรรยาททนายความ ข้อ 9

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 21/2534 คณะกรรมการมรรยาททนายความและคณะกรรมการสภานายกความไม่อนุญาตให้ผู้กล่าวหาถอนคำกล่าวหาที่นั้นชอบแล้ว แต่การจะมีคำสั่งลงโทษผู้ถูกกล่าวหาโดยไม่ให้อีกาสรับฟังผู้ถูกกล่าวหาเลยนั้น เป็นการพิจารณาที่มีชอบด้วยหลักกฎหมายวิธีพิจารณาในเรื่องการรับฟัง

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 28/2534 คดีมรยาททนายความเป็นคดีปกครองอันเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขของส่วนรวม เมื่อข้อเท็จจริงในชั้นคณะกรรมการสอบสวนฟังได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาประพฤติผิดข้อบังคับฯ ว่าด้วยมรยาททนายความข้อใด คณะกรรมการมรยาททนายความและคณะกรรมการสภานายกความชอบที่จะพิจารณาปรับบทให้ถูกต้องตามข้อกฎหมายที่ถูกต้องได้ โดยไม่ถือว่าเป็นการพิจารณาลงโทษเกินคำขอแต่อย่างใด

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 3/2535 คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนพยานหลักฐานของผู้กล่าวหาฝ่ายเดียว ส่วนผู้ถูกกล่าวหามิได้นำพยานเข้าสืบแก้ข้อกล่าวหา ข้อกล่าวอ้างในคำแก้ข้อกล่าวหาที่ไม่อยู่กับร่องกับรอย จึงฟังข้อเท็จจริงตามพยานหลักฐานของผู้กล่าวหาและปรับบทลงโทษผู้ถูกกล่าวหาได้

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 4/2535 ผู้ถูกกล่าวหาทราบนัดทำการสอบสวนพยานทั้งฝ่ายผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาเองหลายครั้ง แต่ผู้ถูกกล่าวหาไม่เคยไปให้คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวน คณะกรรมการสอบสวนรับฟังข้อเท็จจริงจากคำให้การของผู้กล่าวหาได้ คณะกรรมการสอบสวนไม่จำเป็นต้องทำการสอบสวนต่อหน้าผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาในขณะเดียวกัน

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 6/2535 คณะกรรมการสอบสวนมีหนังสือเรียกให้ผู้ถูกกล่าวหาไปให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการสอบสวนเพียงครั้งเดียว และผู้ถูกกล่าวหาได้มอบฉันทะให้ ศ ไปขอเลื่อนคดีและเสนอจะคืนเงินให้ผู้กล่าวหา หลังจากนั้นคณะกรรมการสอบสวนไม่เคยมีหนังสือเรียกผู้ถูกกล่าวหาไปแก้ข้อกล่าวหาอีกถือว่าได้มีการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าแก้ต่างอย่างเต็มที่แล้ว ผู้ถูกกล่าวหายอมรับผิดโดยปริยายโดยมอบฉันทะให้ ศ มาประนีประนอมคณะกรรมการสอบสวน และคณะกรรมการมรยาททนายพิจารณาคดีต่อไปเป็นการชอบแล้ว

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 17/2535 คณะกรรมการสอบสวนนัดสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาแล้วแต่ให้เลื่อนไปถึง 4 ครั้ง ครั้งสุดท้ายผู้กล่าวหามายื่นคำร้องว่าไม่จงใจขาดนัดสอบสวน คณะกรรมการสอบสวนจึงนัดไต่สวนคำร้อง และทำการไต่สวนคำร้องของผู้กล่าวหา ในที่สุดมีคำสั่งให้ผู้กล่าวหาให้การต่อคณะกรรมการสอบสวนได้ แล้วมีการนัดสอบสวนผู้กล่าวหาต่อไปหลายครั้ง ภายหลังมีการขอถอนคดี ซึ่งคณะกรรมการมรยาททนายความไม่อนุญาต และวินิจฉัยลงโทษผู้ถูกกล่าวหาโดยคณะกรรมการสอบสวนไม่ได้กำหนดนัดสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาอีกแต่อย่างใด คำสั่งลงโทษดังกล่าวมิได้ให้โอกาสรับฟังพยานหลักฐานของผู้ถูกกล่าวหา มีชอบด้วยหลักกฎหมายวิธีพิจารณาเรื่องการรับฟัง

3. อำนาจวินิจฉัยและโทษ

อำนาจพิจารณาวินิจฉัยชั้นต้นอยู่กับคณะกรรมการมรรยาททนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 66 ว่า “คณะกรรมการมรรยาททนายความมีอำนาจสั่งจำคุกคดี สั่งยกค่าก่่าวหา หรือสั่งลงโทษหรือดำเนินการกับทนายความที่ถูกกล่าวหา”

โทษที่ใช้กับทนายความมี 3 สถาน ตามมาตรา 52 คือ

1. ภาคทัณฑ์
2. ห้ามทำการเป็นทนายความมีกำหนดไม่เกิน 3 ปี
3. ลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ

ขณะนี้มีปัญหาทนายความประพฤติผิดมรรยาททนายความในขณะที่มีสถานะเป็นทนายความ ครั้นถูกกล่าวหา ก็แก้งไม่ต่อทะเบียนทนายความ ปลดปล่อยให้ขาดอายุและตนเองพ้นจากสภาพเป็นทนายความ แต่คดีก็ดำเนินมาเรื่อย มีปัญหาว่าจะลงโทษทนายความได้หรือไม่ ในความเห็นของผู้เขียนเมื่อกระทำความผิดจะต้องมีโทษและกำหนดลงโทษได้ แต่การที่จะบังคับโทษได้หรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง คล้ายกับคดีอาญาเมื่อกระทำความผิดแล้วศาลต้องพิพากษาและกำหนดโทษแม้ว่าจำเลยได้ประกันแล้วหนีไปอยู่ต่างประเทศ จับตัวได้เมื่อไรก็บังคับโทษกัน ต่อมาคณะกรรมการสภาทนายความได้วินิจฉัยยึดตามความเห็นนี้ โดยมีเหตุผลว่าแม้ผู้ถูกลงโทษไม่มีฐานะเป็นทนายความแล้ว บทกำหนดโทษก็ยังมีสภาพบังคับได้ เช่น ลงโทษลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ ทำให้ผู้ถูกลงโทษไม่อาจขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตได้อีกภายในกำหนด 5 ปี หากไม่ได้กำหนดโทษไว้ ผู้นั้นอาจขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตใหม่ได้ทันที นอกจากนั้นหลักการนี้ได้ขยายออกไปครอบคลุมกรณีทนายความประพฤติผิดมรรยาททนายความหลายครั้ง แม้ถูกลงโทษลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความในคดีก่อนไปครั้งหนึ่งแล้ว ทำให้ผู้ถูกลงชื่อสิ้นสภาพเป็นทนายความ แต่ถ้าช่วงที่เป็นทนายความเคยประพฤติผิดมรรยาททนายความอย่างอื่นอีก ก็อาจถูกลงโทษลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความในคดีหลังอีกได้ เพราะมีสภาพบังคับคือ ภายในกำหนด 5 ปี นับแต่วันที่ถูกลงชื่อครั้งหลังสุด ผู้นั้นจะขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตใหม่อีกไม่ได้

ส่วนโทษห้ามทำการเป็นทนายความ ผู้ถูกลงโทษยังมีสถานะภาพเป็นทนายความ แต่ทำงานอย่างทนายความไม่ได้ หากช่วงที่ถูกลงโทษนั้นใบอนุญาตของเขาหมดอายุก็ขอต่อใบอนุญาตได้หรือเขาตายลงในระหว่างนั้นทายาทก็มีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการจากสภาทนายความ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 17/2533 การพิจารณาวินิจฉัยของคณะกรรมการมรรยาททนายความคำนึงถึงเวลาของการกระทำเป็นหลักว่า ขณะกระทำผู้ถูกกล่าวหา มีฐานะเป็น

ทนายความหรือไม่ ถ้าขณะกระทำผู้ถูกกล่าวหาในฐานะเป็นทนายความย่อมถูกร้องเรียนได้และ คณะกรรมการมรรยาททนายความย่อมมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัย แม้ต่อมาผู้ถูกกล่าวหาจะหมด สภาพการเป็นทนายความไม่ว่าเพราะเหตุใดก็ไม่ทำให้คณะกรรมการมรรยาททนายความหมด อำนาจพิจารณาวินิจฉัย มิฉะนั้นจะเป็นหนทางให้ทนายความหลุดพ้นจากความผิด เช่น ไม่ต่อ ใบอนุญาตให้เป็นทนายความ นอกจากนั้นโทษที่กำหนดก็มีสภาพบังคับแม้ผู้ถูกกล่าวหาไม่ต่อ ใบอนุญาตให้เป็นทนายความ เช่น โทษลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ ผู้ถูกลบชื่อจะขอจด ทะเบียนอีกไม่ได้ภายในกำหนด 5 ปีนับแต่วันถูกลบชื่อ

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 16/2534 คำสั่งห้ามทำการเป็นทนายความ 2 ปี ย่อมไม่มีผล บังคับหากผู้ถูกกล่าวหาขาดต่อใบอนุญาตให้เป็นทนายความแล้วไม่ประสงค์จะกลับมาประกอบ วิชาชีพทนายความต่อไปโดยแสดงความจำนงเลิกประกอบวิชาชีพทนายความต่อสภานายกความ แสดงต่อบุคคลทั่วไปให้เข้าใจว่าตนเลิกประกอบวิชาชีพทนายความแล้ว และถอนตนจากการ เป็นทนายความทุกคดี แต่ข้อเท็จจริงในคดีนี้หาเป็นเช่นนั้นไม่ คณะกรรมการมรรยาท ทนายความจึงมีอำนาจพิจารณาคดีของผู้กล่าวหา

คณะกรรมการมรรยาททนายความมีอำนาจวินิจฉัยเบื้องต้นว่ามีความผิดหรือไม่และ สมควรกำหนดโทษอย่างไร ตามมาตรา 57 เมื่อคณะกรรมการมรรยาททนายความทำคำสั่งแล้ว ต้องส่งสำนวนและคำสั่งไปให้คณะกรรมการสภาทนายความภายใน 30 วัน คณะกรรมการสภา ทนายความเป็นองค์กรชั้นสุดท้ายที่จะพิจารณาวินิจฉัยว่ามีความผิดหรือไม่และกำหนดโทษ อย่างไรคณะกรรมการสภาทนายความมีอำนาจสั่งยื่น แก่ หรือกลับคำสั่งของคณะกรรมการ มรรยาททนายความ ขั้นตอนการพิจารณานี้ไม่เป็นการก้าวก้าวอำนาจของคณะกรรมการ มรรยาททนายความ แต่เป็นขั้นตอนการตรวจสอบภายในองค์กรของสภาทนายความเอง คณะ กรรมการสภาทนายความต้องแจ้งคำวินิจฉัยไปให้ประธานกรรมการมรรยาททนายความภายใน 60 วันนับแต่วันได้รับสำนวน ถ้าไม่แจ้งกลับภายใน 60 วันถือว่าคณะกรรมการสภาทนายความมี ความเห็นยืนตามคำสั่งของคณะกรรมการมรรยาททนายความ

4. การอุทธรณ์

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสภาทนายความที่ยื่นจำหน่ายคดีหรือยกคำกล่าวหาให้ เป็นที่สุด ฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาอุทธรณ์ต่อไปไม่ได้ แต่กรณีที่ทนายความถูกลงโทษหรือถูกดำเนินการ ตามมาตรา 52 ทนายความมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งต่อสภานายกพิเศษแห่งสภาทนายความคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมโดยยื่นอุทธรณ์ภายใน 30 วันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่ง

กำหนดระยะเวลาที่สภานายกพิเศษแห่งสภาทนายความไม่สามารถขยายระยะเวลาให้ได้ต่างจากระยะเวลาอุทธรณ์ฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งศาลขยายให้ได้ เพราะสภานายกพิเศษแห่งสภาทนายความหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นฝ่ายบริหาร ไม่มีอำนาจขยายระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดฝ่ายบริหารเป็นผู้ปฏิบัติเองหากขยายระยะเวลาเองได้ บทบัญญัติของกฎหมายจะไร้ผล สภานายกพิเศษแห่งสภาทนายความต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน 60 วันนับแต่วันได้รับสำนวน

คำสั่งของสภานายกพิเศษเป็นที่สุด (มาตรา 68)

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 1/2533 ผู้ถูกกล่าวหาได้รับแจ้งคำสั่งคณะกรรมการสภาทนายความที่ไต่ถามตามคำสั่งคณะกรรมการมรยาททนายความในวันที่ 19 มกราคม 2533 ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 68 ผู้ถูกกล่าวหาอาจอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวภายใน 30 วันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งตั้งแต่วันครบกำหนดอายุอุทธรณ์จึงได้แก่วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2533 แต่ผู้ถูกกล่าวหายื่นอุทธรณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2533 ซึ่งพ้นกำหนดแล้ว จึงมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 5/2533 ผู้ถูกกล่าวหาได้รับแจ้งคำสั่งคณะกรรมการมรยาททนายความในวันที่ 23 เมษายน 2533 ผู้ถูกกล่าวหาอาจอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวภายใน 30 วันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่ง ครบกำหนดวันที่ 23 พฤษภาคม 2533 แม้ผู้ถูกกล่าวหาอ้างว่าได้รับแจ้งคำสั่งในวันที่ 1 พฤษภาคม 2533 ผู้ถูกกล่าวหาก็ยังมีเวลาที่จะยื่นอุทธรณ์ให้ทันกำหนดได้ (23 พฤษภาคม 2533)

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 6/2533 อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงที่มีได้ว่ากล่าวมาในชั้นคณะกรรมการสอบสวน เนื่องจากผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ยื่นคำแก้ข้อกล่าวหา สภานายกพิเศษฯ จึงไม่รับพิจารณาอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงนี้

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 14/2533 ผู้ถูกกล่าวหาได้รับแจ้งคำสั่งคณะกรรมการสภาทนายความลงโทษผู้ถูกกล่าวหาวันที่ 18 กรกฎาคม 2533 ผู้ถูกกล่าวหาอาจอุทธรณ์คำสั่งภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่ง วันครบกำหนดอุทธรณ์ได้แก่วันที่ 17 สิงหาคม 2533 ผู้ถูกกล่าวหายื่นอุทธรณ์วันที่ 21 สิงหาคม 2533 จึงพ้นกำหนดแล้ว

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 19/2533 ผู้ถูกกล่าวหายื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ 20 วัน พรบ.ทนายความ พ.ศ. 2528 ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่สภานายกพิเศษที่จะพิจารณาใช้ดุลพินิจขยายระยะเวลาอุทธรณ์ได้

(คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 7/2534 คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 9/2534 วินิจฉัยยื่นตาม)

กรณีทนายความถูกลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความจะขอจดทะเบียนใหม่และรับใบอนุญาตอีกไม่ได้ จนกว่าเวลาล่วงพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี จึงจะขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตใหม่ได้ (มาตรา 71)

5. บทเฉพาะกาล

เมื่อพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 ได้จัดตั้งสภาทนายความ และคณะกรรมการมรรยาททนายความแล้ว คดีมรรยาททนายความที่เกิดขึ้นหลังจากมีคณะกรรมการมรรยาททนายความให้อยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของคณะกรรมการมรรยาททนายความ ส่วนคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ที่เนติบัณฑิตยสภาและคดีที่เกิดขึ้นในขณะที่ยังไม่มีคณะกรรมการมรรยาททนายความก็ให้เนติบัณฑิตยสภามีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยต่อไปจนเสร็จ (มาตรา 87)

คำสั่งสภานายกพิเศษที่ 4/ 2533 พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2508 และพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ต่างมีกลไกและวิธีพิจารณาคดีมรรยาททนายความต่างกันไป พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2508 มีเนติบัณฑิตยสภาเป็นองค์กรหลักในการพิจารณาชี้ขาดคดีมรรยาททนายความ ในขณะที่พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ได้จัดตั้งสภาทนายความขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักประการหนึ่งในการควบคุมมรรยาททนายความ และกำหนดวิธีการอุทธรณ์คดีมรรยาททนายความไปยังสภานายกพิเศษ มาตรา 87 วรรคสองของพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 บัญญัติมิให้กฎหมายดังกล่าวมีผลย้อนหลังไปกำหนดให้บรรดาคดีมรรยาททนายความที่ค้างพิจารณาอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติทนายความพ.ศ.2528 ใช้บังคับ ให้อยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2508 จนกว่าจะเสร็จการ ดังนั้นคดีมรรยาททนายความเนติบัณฑิตยสภา จึงต้องอยู่ภายใต้บังคับของสภาบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2508 สภานายกพิเศษแห่งสภาทนายความจึงไม่อาจก้าวล่วงไปพิจารณาอุทธรณ์ของจำเลยได้

6. ผลของโทษคดีมรยาทนายความ

โทษห้ามทำการเป็นทนายความและโทษลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ มีผลทำให้ปฏิบัติหน้าที่ทนายความไม่ได้ ถ้าฝ่าฝืนมีโทษทางอาญาตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 82 ประกอบมาตรา 33 และทำให้คดีในศาลเสียไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 879/2535 นายโจทก์อยู่ระหว่างถูกห้ามทำการเป็นทนายความจึงไม่มีอำนาจเรียงคำฟ้อง การที่นายโจทก์ลงชื่อเป็นผู้เรียงคำฟ้องเป็นการฝ่าฝืน พ.ร.บ. ทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 33 คำฟ้องของโจทก์จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ต้องยกฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2904-2905/2537 ทนายความที่ขาดต่อใบอนุญาตย่อมขาดจากการเป็นทนายความไม่มีอำนาจลงชื่อเป็นผู้เรียงและพิมพ์คำคู่ความที่ยื่นต่อศาล ตลอดจนดำเนินคดีในศาล ถ้าฝ่าฝืนยอมไม่สมบูรณ์ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 67 (5) หาใช่กรณีเป็นข้อบกพร่องในเรื่องความสามารถหรือข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเขียนคำคู่ความ ซึ่งศาลมีอำนาจสั่งให้แก้ไขหรือมีคำสั่งในเรื่องที่ผิดระเบียบได้ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 27

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2908-2909/2537 ขณะที่โจทก์แต่งตั้งให้ ป. เป็นทนายความ เข้าว่าต่างคดีให้โจทก์ในศาลชั้นต้นและลงชื่อในอุทธรณ์ของโจทก์ที่ยื่นต่อศาลนั้น ป. เป็นผู้ที่ขาดจากการเป็นทนายความและต้องห้ามมิให้ความในศาลหรือแต่งคำฟ้อง คำให้การ คำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องฎีกา ฯลฯ ตาม พ.ร.บ. ทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 44 (3) และมาตรา 33 มาแต่แรก แม้ต่อมาภายหลัง ป. จะได้จดทะเบียนและได้รับใบอนุญาตให้เป็นทนายความตลอดชีพก็ตาม แต่ขณะที่ว่าต่างคดีให้โจทก์นั้น ป. ได้ขาดจากการเป็นทนายความ ย่อมไม่มีอำนาจที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค 1 กระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค 1 ตั้งแต่วันที่ ป. รับแต่งตั้งจากโจทก์ให้เป็นทนายว่าต่างมา จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งเป็นกรณีที่มีได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.พ. ในข้อที่มุ่งหมายจะยังให้การเป็นไปด้วยความยุติธรรมตาม ป.วิ.พ. มาตรา 27 วรรคแรก และมาตรา 62 ชอบที่ศาลชั้นต้นจะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาในส่วนนี้ใหม่ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 243 (2) ประกอบมาตรา 247 และปัญหานี้เป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้เอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1049/2538 การที่นายจำเลย ซึ่งขาดจากการเป็นทนายความอยู่ก่อนแล้วตาม พ.ร.บ. ทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 44 (3) ทำการเป็นทนายความโดยเรียงคำให้การยื่นต่อศาล และดำเนินกระบวนการพิจารณาว่าความอย่างทนายความในศาลชั้นต้นนั้น ย่อมเป็นการฝ่าฝืนต่อมาตรา 33 การดำเนินกระบวนการพิจารณาดังกล่าวจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ศาลชั้นต้นได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาจนกระทั่งพิพากษาคดี แต่ไม่ปรากฏว่านายจำเลยได้รับใบอนุญาตเป็นทนายความของสภาทนายความ และจำเลยได้ยื่นใบแต่งทนายความ

ตั้งทนายความของตนเข้ามาในคดีให้ถูกต้อง กระบวนพิจารณาในศาลชั้นต้นดังกล่าวจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลฎีกามีอำนาจสั่งให้เพิกถอนกระบวนพิจารณาของศาลชั้นต้น ให้จำเลยยื่นใบแต่งตั้งทนายความที่ถูกต้องตามกฎหมาย และยื่นคำให้การเข้ามาใหม่ แล้วให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนพิจารณาใหม่ต่อไปตามวิธีพิจารณาความ

7. อำนาจศาลเกี่ยวกับการประพจน์ผิดมรรยาททนายความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 439/2539 พ.ร.บ. ทนายความ พ.ศ. 2528 มิได้บัญญัติห้ามศาลที่จะวินิจฉัยว่าทนายความผู้มีพฤติกรรมที่ขัดต่อมรรยาททนายความตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 เป็นผู้ประพจน์ผิดมรรยาททนายความเพื่อวินิจฉัยความรับผิดชอบทางแพ่งในกรณีละเมิด

แม้จำเลยทั้งสองจะเป็นลูกจ้างของบริษัทประกันภัย และรับเข้าเป็นทนายความแก่ต่างให้โจทก์ในฐานะลูกจ้างของบริษัทประกันภัยก็ตาม แต่การที่ได้ลงลายมือชื่อในใบแต่งตั้งทนายความแต่งตั้งจำเลยทั้งสอง ถือว่าโจทก์ได้แต่งตั้งจำเลยทั้งสองเป็นทนายความว่าความให้แล้ว